

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1990

6

Pühapäevakoolitund

HELEN ARAK

Illustreerinud VIIVE NOOR

Varem algas Raimo, Rauli ja Risto pühapäev nii: üles, sööma, teleri ette ja siis kohe õue. Nüüd, juba üle aasta, on nende pühapäevaplaanis muutus sees. Just kõige magusamal hommikuse lastefilmi ajal vajutavad poisid telerinupu kinni ja hakkavad kooli minema. Isa, ema ning vanem õde Annika seavad end samuti minekule. Kooli jah, kogu perega pealegi. Kui sa varem pole pühapäevakooli juhtunud, siis tule, lähme nendega kaasa. Sõidame Läänemaale Taeblasse. Kuid pisut enne alevit keerame väiksemale tee, sinna, kust Lääne-Nigula kirik paistab.

Kellad löövad ning kutsuvad jumalateenistusele. Nüüd laseme isal autost maha minna, tema läheb kirikukoori laulma. Meie läheme üle õue teise majja, kus kohe algab laste pühapäevakool. Ema ja Annika seavad end tundi andma — nemad tulid õpetajateks, poisid kaovad teiste laste sekka. Pealtnäha algab tund nagu argikooliski. Seejärel seatakse käed risti, loetakse väike palve ning valge linaga laual süüdatakse küünlad. See on altar, seletavad lapsed hiljem. Rist sellel meenutab Kristust ja tema kannatusi, avatud piibel toob kuulajani jumalasõna, küünlatuli hoiab lähedal taevast valgust... Põnev on kuulata. Vahest oled sa isegi sirvinud «Piiblitugude» raamatut või vaadanud telerist sama pealkirjaga joonisfilmi. Siin, pühapäevakoolis, räägitakse piiblist kui kõige tähtsamast raamatust. Piiblist leiab inimene elu põhitõed, õpib läbisaamist teise inimesega ja jumalaarmastust. Igast üksikust loostki leiab tarkusetera. Üks ütleb: pea lugu igast olendist, loomast ja linnust, meil kõigil on oma koht siin ilmas. Austa vanemaid ja hoi a sõpra, õpetab teine. Ära pea ennast paremaks eksinust, sellest, kes on haige või hädas, tuletab kolmas meelde. Reeglid on lihtsad, ometi on üsna raske olla alati hea. Kuid sul on üks hea abi — usu alati Loojat, tema näitab sulle teed.

Aastasadu on piiblitarkus aidanud uskujatel kurjale vastu seista. Paljud mis meie ümber praegugi halba on: kiusu, tülisid, kaklusi... Selle vastu on seesama rohi — hellus ja halastus. Jõudku see igasse hinge ja viigu minema kuri. Nii räägib pühapäevakooli õpetaja. Veel hiljaegu oli meie tuttavatele poistele see kõik uudis. Siis aga, ühel maipäeval, läksid nad esmakordselt kirikusse, ristimisele. Risto oli pärast rõomustanud, et küll temal vedas — üleni märjaks ei tehtudki, nagu ta kartnud oli. Juba sel esimesel korral oli poistele kirikus meeldinud. Oli see nüüd ilusa altarmaali või kirikuõpetaja enda pärast: poiste silmis seni nii tähtis mees oli neile ennast ise tutvustanud, oli käitunud nendega, nagu võrdne käitub võrdsega.

Niisama võrdsed ollakse ka pühapäevakoolis, siin pole õpetaja üle lapsest ega kange nõrgemast. On ju hea tulla nende sekka, kes sinust hoolivad. Tore on siin muidugi — ilusad laulud ja värvipildid, mille igaüks ise albumisse kleebib, süvine laager ja koorikontserdid jõulude aegu ning emadepäeval. Eriti rõomustab poisse, et siin hindeid ei panda, küll aga vahel kommi saab...

Juba sa siin tagapingis niheled, kommimaitse alles suus. Teisedki piiluvad ukse poole, Ristol-Raulil-Raimol on samuti aeg õue möllama minna. Enne aga lõpetame tunni ära, kustutame küünlad ja loeme lõpupalve. Seda võib igaüks ka oma sõnadega teha: «Armas taevane isa, tänan, et mind hoiad ja kaitsed, annad jõudu kodus ja koolis, muudad rõõmsaks mu päeva...»

Jäta need sõnad siis alati meelde.

Ulumata öö

Üks hunt läks läbi metsa. Läks, läks, vastu tuli teine hunt. «Kust sa tuled?» päris esimene hunt. «Ah, õpetasin sipelgatele ükskordkahte,» vastas teine. «Ikka ükskordühte,» ütles esimene. «Ei, ükskordkahte,» vaidles teine.

Vaidlesid, vaidlesid, vaidlesid, kuni algas uus päev.

«Öö juba läbi, aga meil on ikka ulumata,» pahandas esimene hunt. «Ise sa hakkasid vaidlema,» ütles teine. «Ei, ikka sina alustasid,» ütles esimene.

Vaidlesid, vaidlesid, vaidlesid.

Pesas istus emahunt ja mõtles, kus ta mees on. Aga hundi-kutsikad, täpipealt nagu nende isa, ainult maadlevad, muudkui maadlevad. Ja jutu otsa pead ootama, nii et habe kilomeeter pikk. Noh, habe pikk ja jutul lõpp.

ÜLAR VEREV, Tallinna 16. Keskkooli IIIa klassi õpilane

Lendav inimene

Ükskord elas üks mees, kes oli endale mingit võlurohtu saanud. Ühel hommikul, kui kõik olid kodunt ära läinud, võttis ta seda sisse. Alguses oli mehel väga paha olla, aga siis tundis mees, et talle on tiivad selga kasvanud. Mees läks aknale ja tõusis õhku. Kõrgelt paistsid inimesed hästi väikestena. Siis lendas ta mere kohal. Seal kadusid äkki tiivad ja mees sulpsatas vette. Võlurohtu oli jätkunud tunniks ajaks. Nüüd otsib mees seda võlurohtu igalt poolt, et saaks uuesti lendama minna.

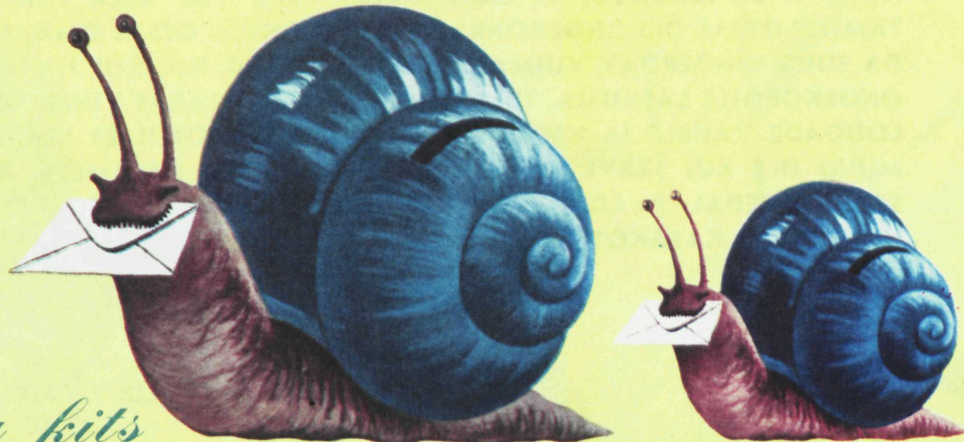
ANNIKA REIMETS,
Haapsalu 9-kl. Kooli IIc klassi õpilane
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Naksutaja

Meie kodus kapi otsas elab Naksutaja. Kui ema kodus ei ole, tuleb ta kapi otsast alla. Talle meeldib kõige rohkem mängida korstnapühkijat. Vahel kuulame plaate või ehitame toolidest onni. Kui ema koju tuleb, siis läheb Naksutaja kapi otsa tagasi ja annab mulle naksutamise märku, et ta seal on. Naksutajal on kapi otsas väga hea olla.

Tädi Merike kardab Naksutajat. Kui meie ära sõidame ja tema tuleb lilli kastma, siis ta alati ehmub, kui Naksutaja naksutama hakkab.

HANNA MIKKOR, Tallinna 61. Keskkooli IVb klassi õpilane

Lammast ja kits

Ükskord ammu said karjamaal kokku lammast ja kits. Nad olid mõlemad väga riiakad. Lammast käratas kitsale: «Mis sa minu maa peal hulgid?» Kits kärkis vastu: «See on minu maa. Tee, et sa kaod!»

Ei andnud kumbki alla. Võtsid eemalt hoogu ja põrutasid pead kokku. Sellest paugust jäid mõlemad segaseks. Lammast tegi vaid mää-mää ja kits hakkas mökitama.

Pärast sündisid neil lapsed. Needki jäid mägima ja mökitama. Nõnda on ka praegu.

LAURI KOOL,
Rakvere 3. Keskkooli IVa klassi õpilane

Väike tort

Tiina oli üksinda kodus. Ta mõtles, et joonistab ühe tordi ja ta hakkas joonistama. Tort saigi valmis, aga tordile tulid silmad, suu ja nina. Ta hakkas miskipärast torisema: «Miks sa ei joonistanud mulle maasikaid pähe?»

Tiina kohkus. Ta ei osanud midagi öelda. Aga väike tort torises edasi: «Miks sa ei joonistanud mulle veel vaarikaid?» Natuke aega oli toas vaikus. Aga siis pani Tiina käed puusa. Ta ütles: «Tort, ära torise!»

MARJA JAANIMÄE,
Kolga 9-kl. Kooli I klassi õpilane

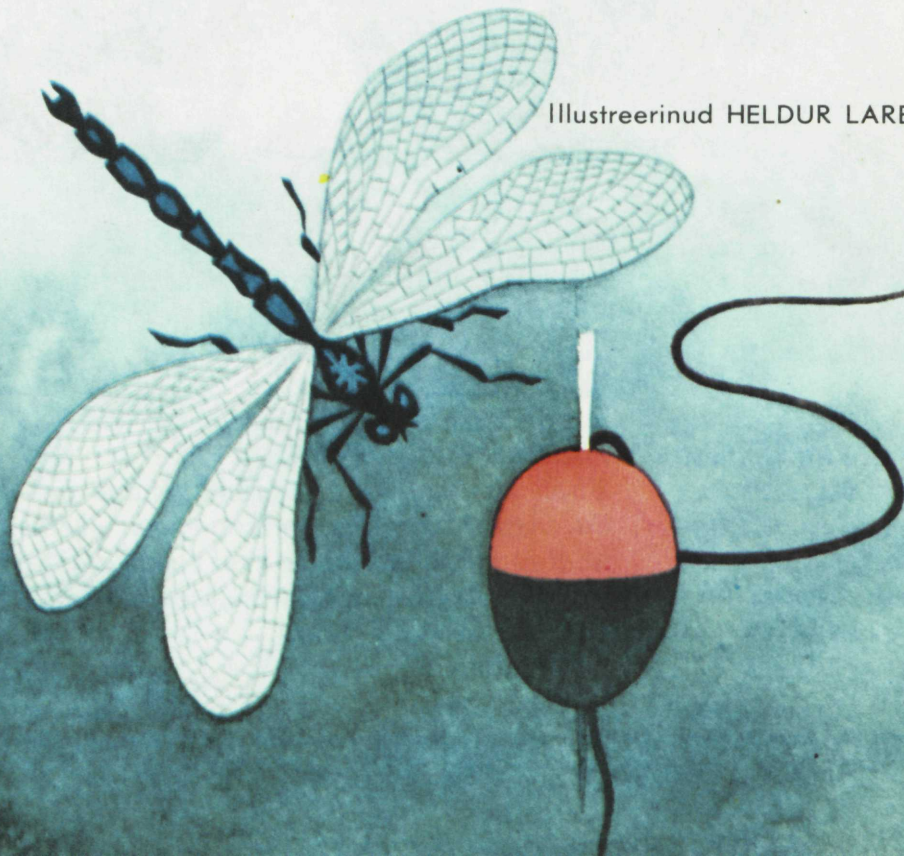
KIIL JÄRVE KOHAL

ENO RAUD

ÜKSKORD LENDLES JÄRVE KOHAL ILUSATE LÄBIPAISTVATE TIIBADEGA KIIL. TA LENDLES MUUDKUI SIIA-SINNA JA SINNA-TÄNNA, KUNI HAKKAS LÖPUKS VÄSIMA.

NÜÜD VAATAS KIIL RINGI, ET LEIDA MÖND KOBRULEHTE VÕI VESI-ROOSI, MILLELE VÕIKS VEIDIKESEKS PUHKAMA LASKUDA. ÜHTKI PEATUMISEKS SOBIVAT PAIKA POLNUD AGA NÄHA. TULI EDASI LENNATA.

KIIL LENDAS EDASI JA MÄRKAS LÖPUKS PUNAST ÕNGEKORKI JÄRVEPINNAL. SELLEL ÕNGEKORGIL OTSUSTASKI KIIL TIIBU PUHATA. AGA TA EI TEADNUD, ET LÄBI KORGI LÄKS VEE ALLA TAMIIL. TAMIILI OTSAS OLI ÕNGEKONKS JA ÕNGEKONKSU OTSAS OMAKORDA SUUR VINGERDAY VIHMAUSS. JA JUST NÜÜD, KUI KIIL HAKKAS ÕNGEKORGILE LASKUMA, TULI UJUDES AHVEN, HAARAS VIHMAUSSI LÕUGADE VAHELE JA VEDAS KORGI VEE ALLA. KIILIL EI JÄÄNUD MUUD ÜLE KUI JÄRVE KOHAL EDASI LENNELDA. KALAMEES, KES SEAL LÄHEDAL PAADIS ISTUS, TÕMBAS AHVENA VEEST VÄLJA NING PISTIS KALAKOTTI.

Illustreerinud HELDUR LARETEI

ENO RAUD VIRVENDAV VESI

ENO RAUD

SUVISEL AJAL ON JÄRVE PIND HARILIKULT SILE JA VAIKNE. KUI TUULEHOOG ÜLE JÄRVE LIIGUB, HAKKAB VESI JÄRVES VIRVENDAMA. MÕNIKORD VIRVENDAB AINULT JÄRVE KESKPAIK, VAHEL LÄHEB AGA VIRVENDUS KALDANI VÄLJA. LOOMAD, KES JÄRVE ÄÄRDE ON TULNUD, JOOVAD SIIS SEDA VIRVENDAVAT VETT.

ENO RAUD JÄRVE ELANIKUD

ENO RAUD

KUI ÜLE PAADISILLA ALLA JÄRVE VAADATA VÕI KA LIHTSALT KALDAL SEISTES VETT SILMITSEDA, VÕIB NÄHA JÄRVE ELANIKKE. NEED ON KALAD JA VÄHID. KALAD UJUVAD, VÄHID AGA JALUTAVAD MÕÕDA JÄRVE PÕHJA. KALAD UJUVAD OTSEJOONES EDASI, VÄHID AGA KÖNNIVAD MÕNIKORD KA TAGURPIDI, SÕRAD TAGA, LAKK EES. KUID KEEGI POLE VEEL KUNAGI NÄGEMA JUHTUNUD SEDA, ET KA MÕNI KALA TAGURPIDI, SABA EES, JÄRVES RINGI UJUJS.

PÄIKE JA LINNUD

ENO RAUD

ÜHEL PÄIKESEPAISTELISEL HOMMIKUL ÄRKASIN MA VAREM KUI TAVALISELT. LÄKSIN JÄRVE ÄÄRDE JA ISTUSIN KÄNNULE. ÜMBERRINGI LAULSID RÖÖMSALT LINNUD. SIIS AGA ILMUS TAEVASE SUUR HALLIKASVALGE PILV. PÄIKE KADUS PILVE TAHA JA LINDUDE LAUL LAKKAS. NÜÜD SAIN MA ARU, ET SUVEHOMMIKUTI TERVITAVAD LINNUD OMA LAULUGA PÄIKEST.

KÄO VAIKNE KUKKUMINE

ENO RAUD

MÕNIKORD ON JÄRVE TEISE KALDA POOLT METSAST KUULDA KÄO KUKKUMIST. SEE KUKKUMINE KOSTAB VÄGA VAIKSELT, SEST KÄO KUKKUMISE HÄÄL PEAB KÕIGEPEALT KÄO NOKAST LÄBI METSA JÄRVENI JÕUDMA JA SIIS TULEMA VEEL ÜLE JÄRVE SIINPOOLSELE KALDALE. HÄDA POLE AGA MIDAGI, SEST KA VAIKSET KÄO KUKKUMIST ON VÄGA KENA KUULATA.

SUUR HAUG

ENO RAUD

JÄRVES KALDA ÄÄRES HELEROHELISES ROOSTIKUS ELAB SUUR HAUG. KUI KALAD RÄÄKIDA OSKAKSID, KUTSUKSID NAD SUURT HAUGI ARVATAVASTI KAS HAVI-VANAKS VÕI VANAKS HAVIKS VÕI VEEL KUIDAGI KOLMANDAT VIISI. AGA KALAD ON TUMMAD JA NII PEAB SUUR HAUG JÄRVES ILMA NIMETA RINGI UJUMA. OMETI ON SUUR HAUG KA NIMETULT KÕIGE VÄGEVAM OLEVUS JÄRVES NING TEISED KALAD TUNNEVAD TEMA EES HIRMU.

KUKULIND JA KÄGU

VOLDEMAR MILLER

«KUKU!» HÜÜDIS KÄGU.

«KUKU, KUKU — MIS SA KUKUD, EGA SINA POLE KUKULIND,» PAHANDAS KUKULIND.

«KUK, KUK, KUKU, KUKU — SEE ON MINU LAUL,» ÜTLES KÄGU.

«KUK, KUK, KUKU, KUKU, KUKU — KUIDAS SINU! MINU IKKA, MINU LAUL!»

«KUKU, KUKU, KUK-KUK KUKU,» EI JÄTNUD KÄGU JÄLLE. ARVAS, ET SEE ON TEMA LAUL.

NII NAD KUKKUSID ENNAST VIHASEKS JA LÄKSID KAKLEMA — KUKULIND JA KÄGU, MÖLEMAD ÜHTE NÄGU.

VLADISLAV KORŽETS

Härä

Elas kord mees, kes kõiki aina hammustas. Nagu kurjaks sai, nii hambad sisse löi. Tema nimi oli härä Kurisuu.

Luges see härä ajalehte, aga jutt, mis seal oli, ei meeldinud talle. Haaraski kohe hammastega lehest ja kiskus selle kärinal ribadeks. Või haukus tema peale koer. Härä Kurisuu kargas koera juurde ja hammustas peni sabast. Sõitis temast auto mööda ja pritsis pori. Kurisuu jooksis autole järele, löi hambad raginal sisse ja

kiskus suure tüki välja.

Kõik kartsid härä Kurisuu, isegi miilits. Kui miilits tuli ütleva, et ärge, palun, nõnda tihti hammustage, hammustas Kurisuu tal kõik medalid ja märgid rinna pealt ära.

Kõige sagedamini hammustas aga härä Kurisuu oma naist ja lapsi. Tema ei riieunud —, et ära mängi söögilauas või miks sul särk on pahupidi seljas — tema hammustas. Naksti! Naine ja lapsed olid kogu aja hambajälg

täis. Kannatasid ja kannatasid, kuni kannatus sai otsa. Siis jooksid nad härä Kurisuu juurest minema. Aga see tegi mehe veel kurjemaks. Nii kurjaks, et kõik inimesed ja asjad tema eest põgenesid.

Tänaval läksid inimesed Kurisuu suure kaarega mööda. Kaupluses peitsid müüjad ennast ruttu riulite vahele. Naabrid panid ukseid kõvasti lukku ja istusid kodus hiirvaikselt.

Kui härä Kurisuu pani televiisori mängima,

JUST NAGU EMA

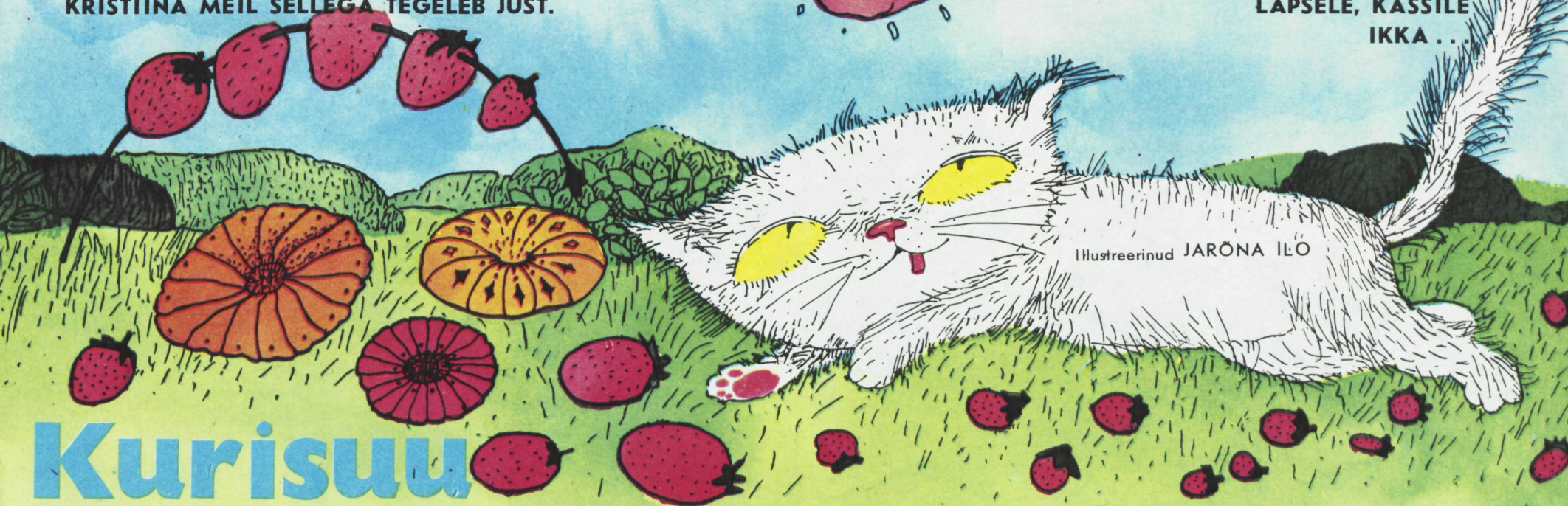
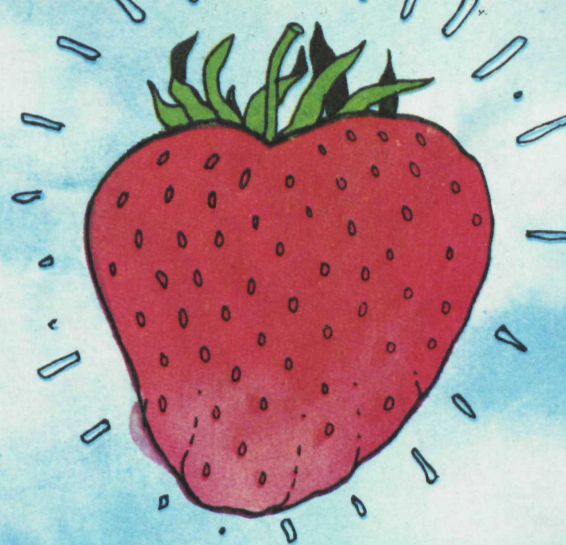
ERIKA ESOP

KRISTIINA ON NUKULE JUST NAGU EMA, KES LAPSE EEST PEAB HOOLITSEMA. SÜGIS JU TULEB JA EMAD KALLID PEAVAD SIIS KAELA PANEMA SALLID. LÕNGAD ON SOOJAD JA KERGED KUI EHMED, ON NAGU KASSIKÄPP ROOSAKAS-PEHMED, KUDUDA SELLISEID LÕNGU ON LUST, KRISTIINA MEIL SELLEGA TEGELEB JUST.

SUVINE

MILVI PANGA

MAASIKMARI
NII KUUM
JA KÜPS
KÖRDE LÜKITUD PIKKA.
KURNA KURKU
VAOB LÕUNANE
LÜPS.
LAPSELE, KASSILE
IKKA...

Illustreerinud JARONA IL'LO

Kurisuu

hakkas televiisori pilt värisema ja kadus siis hoopis ära. Televiisor aga tõmbas juhtme seinast ning hüppas aknast välja. Kui Kurisuu tahtis raamatut lugeda, põgenesid kõik trükitähed teise raamatusse. Kui Kurisuu tahtis süüa, peitis toidutaldrik ennast voodi alla.

«Küll ma teid kätte saan!» karjus härra Kurisuu. «Saan kätte ja puren päris peenikeseks!» Selle ähvarduse peale pagesid viimasedki asjad härra Kurisuu ümbert. Kõik toolid ja

lauad, kapid ja riulid. Isegi Kurisuu püksid lasid tal jalast jalga. Ja ka valgus hakkas värisema ning põgenes härra Kurisuu toast.

Nii jäi paljas Kurisuu üksi. Tema ümber oli kõik tühi ja pime. Kurisuu sai kurjaks kogu maailma peale ja tahtis kogu maailma hammustada, aga ei saanud midagi kätte. Ja nüüd sai härra Kurisuu kurjaks iseänesse peale. Sellepärast, et midagi kätte ei saanud. Ja kui härra Kurisuu oli enese peale kurjaks saanud,

hammustas ta ennast. Hammustas ja karjatas: «Ai!», sest härra Kurisuu oli valus. Ja härra Kurisuu sai enese peale kurjaks selle pärast, et ta ennast hammustas. Ja et ta enese peale kuri oli, hammustas ennast veel kord. Ja see tegi ta veelgi kurjemaks ja ta hammustas jälle ja...

... ja kui härra Kurisuu ennast veel täiesti lõhki pole kiskunud, hammustab ta ennast seni ajani.

Laps ja õunapuu

AIVAR POHLAK

TARE TAGA AIA ÄÄRES
KASVAB ÕUNAPUU.
ÕUNAPUU, MIS MITU AASTAT
JUBA SEISAB ÕUNATU.

ÕUNAPUU EI KANNA VILJA,
ÕUNAPUU EI ÕITSE KA,
VANA TARE TAGA KÕRVU
VILTU VAJUND AIAGA.

SIRGELT SEISAB TARE VANA,
KÜLLAP ÆED KÄIB VILTUGI,
OMA ÕUNAPUU PEALT SA
EI PÕÖRA ÄRA PILKUGI.

Jaani talus

AIVAR POHLAK

KUUSEMETSAS TAGA KASEMETSAS SALUS
JAANIÕHTUL JAANITULI PÖLES JAANI TALUS.
ÕÕSEL MURDIS VÄIKSED JAANID PEALETIKKUV UNI,
JAANITULI SUITSES AGA KUNI HOMMIKUNI.
ISEGI VEEL PEALE KOITU LÖKKES HÕOGUS SÜSI,
JAANITULI KÕNELES SEL KOMBEL MÄLESTUSI.

+ Mida ma tahaksin

AIVAR

SELLEL SUVEL MA TAHAKSIN JOOSTA PALJAJALU,

TAHAKSIN SÕUDA JÄRVEL JA PÜÜDA ÕNGEGA KALU,

Suveõhtul

AIVAR POHLAK

VARSTI LAPSI TÄIS SAAB PÄEVAL PUHANUD TUBA,
ON KILKAMISED KILGATUD JA PÄIKE LOOJUMAS JUBA,
ÕUE JÄÄVAD TUKKUMA KÜTTEPUUDE RIIDAD,
KILOMETREID NÄITAVAD NUKRALT MAANTEEVIIIDAD.
TALUMAJAST MÕÖDUDES, SIIS KUI KIIKAD ÕUE,
ÕISE JAHEDUSE HIRMUL KILKEID KOGUD PÕUE,
VAIKSEID ÕUESID ON PALJU, MESIPUID ON VÄHE,
ÕUED, KUS NEID KOHTAD — NEED ÕUED JÄÄVAD PÄHE.

Illustreerinud REGINA LUKK

Must mees

AIVAR POHLAK

MUST MEES UJUS
MUSTA MERE SEES,
UJUS MUSTA MERE
MUSTAS-MUSTAS VEES.

MEHE MUSTAS PEAS
MITU MUSTA MÖTET,
MUST MEES TEADIS
MITUT MUSTA VÖTET.

MUSTAKS SAI MEES
MUSTA MERE VEES,
PRAEGU MUST MEES
ELAB MUSTVEES.

sellel suvel teha

POHLAK

TAHAKSIN MINNA METSA JA RÜEBATA ALLIKAST YETT, TAHAKSIN TULLA KOJU JA KÜSIDA ISA KÄEST METT.

Juunikuu kannab ka nimetust jaanikuu. Jaanipäeva peavad mitmed Euroopa rahvad. Eestlaste rahvakalendris pole suve alguspäev — 21. juuni — olnud pooltki nii tähtis kui jaanipäev. Vanad eestlased tegid jaanilaupäeval varakult sauna, panid puhtad riided selga ning läksid jaanitule äärde kiikuma ja tantsima.

Kaarlile jaanipäev ei valmista nii suurt rõõmu kui inimestele. Aga kui juhtub ilus pidu olema ja pill tasa mängib, siis Kaarel vaatab heameelega eemalt pealt ning hüüab kraaks! sekka ka. Kaarel ei saa sugugi aru, miks tema laulust nii lugu ei peeta kui käo omast. Kõlab ju kraaks! palju mehisemalt kui üks tühipaljas kukku! Kaarli laul kõlbaks mangetofonilindilegi võtta.

Kaarel teab, et magnetofonilint leiutati mitu aastat enne magnetofoni. 1928. aastal valmistas sakslane Fritz Pfelemer magnetofonilindi. Algul tehti lint paberist, hiljem juba plastmassist. Esimene magnetofon valmistati 1935. aastal. Kaasaskantav kõrvaklappidega stereomagnetofon leiutati 1979. aastal Jaapanis.

autoraadio leiutati 1922. aastal Ameerika Ühendriikides. George Frost oli kõigest 18-aastane, kui ta autosse radio paigutas.

väike külmkapp kodu tarbeks valmistati 1913. aastal Ameerika Ühendriikides. 1939. aastal sai külmkapp juurde kambri toiduainete sügavkülmutamiseks.

linde marjapöösastest eemale hoida, on välja mõeldud igasugu vigureid. Maailma suurim hernehirmutus tehti paar aastat tagasi Inglismaal. See hernetont on 27,5 m kõrge ja käte siruulatuseks mõõdeti 19,8 m.

Illustreerinud HILLAR METS

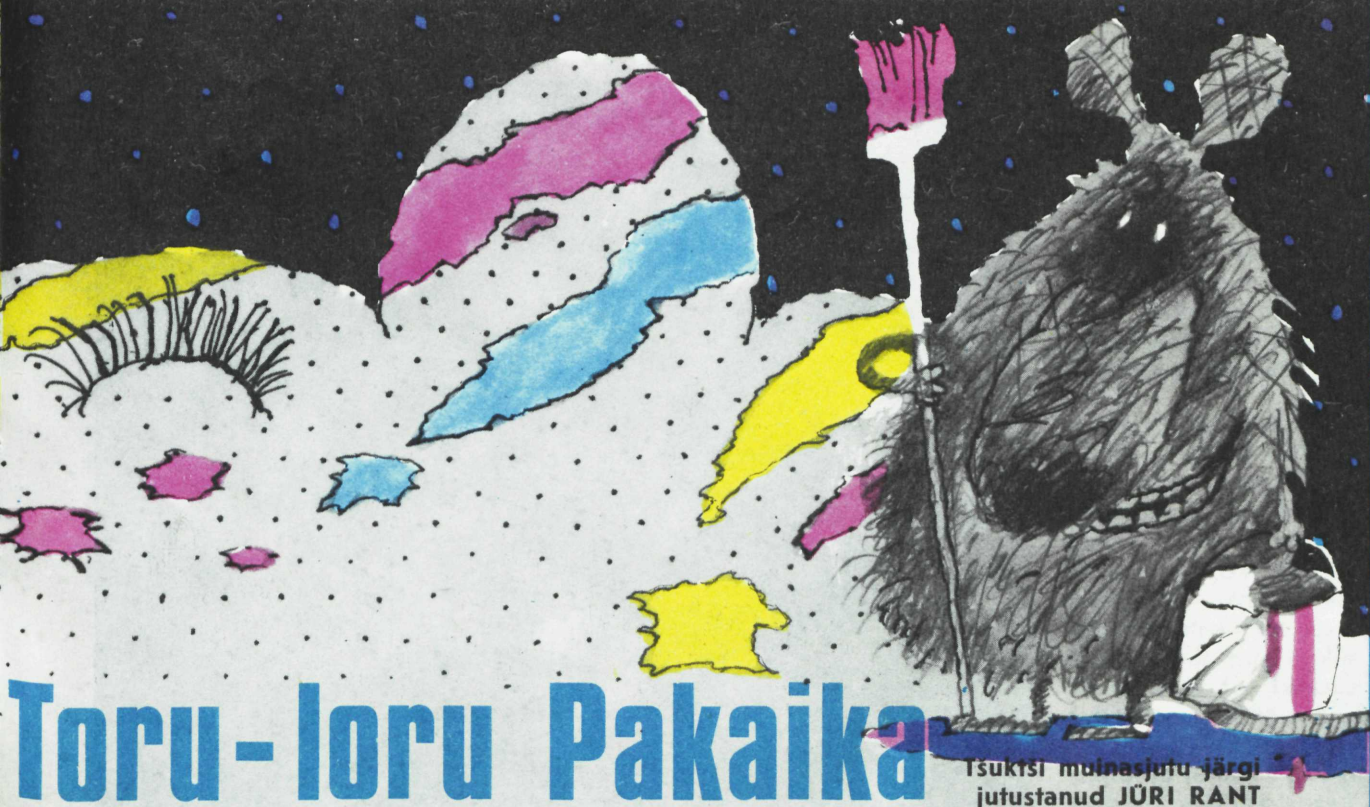
Elas kord toru-loru nimega Pakaika. Ei olnud tal ei ainsamat koera, ei ühtegi põtra. Kõik teised mehed käisid merel nerpasid jahtimas või karjatasid põtru, toru-loru Pakaika aga lonkis niisama mööda tundrat ja ajas laulujoru.

Ringi lonkides tuli Pakaikale mõte: lähen õige hiirte laagripaika ja hakkan nende isandaks. Läsksi.

«Tere, hiirerahvas!» ütles Pakaika. «Ma tuln teile isandaks. Tooge mulle kähku süüa!»

Hiirerahvas hakkas sagima. Kes tõi viljaterakese, kes leivakoorukese, kes kala-kese. Nii oli nüüd alati. Hiirtel andis terve päeva kokku tassida seda toitu, mis Pakaika ühe söögikorraga kinni pistis. Aga siis ütles vanahiir poegadele:

Toru-loru Pakaika

Tsuktši muinasjutu järgi
jutustanud JÜRI RANT

«Sibage õige tundrase ja tooge unerohu juurikaid.»

Vanahiir valas nerpalihale juurikatest keedetud leent ja andis Pakaikale ette. Pakaika söi kõhu täis ja jäi magama. Nüüd jooksid kohale kõige nooremad hiirepojakesed ja hakkasid Pakaikale naise nägu värvima*. Värvisid kaks triipu kummalegi põsele, kaks triipu ninale ja terve hulga joonekesi lõuale.

Pakaika ärkas kange januga, läks jõeale jooma, vaatas vette ja nägi kena naisterahvast. Naise põskedel oli kaks triipu, ninal samuti kaks, aga lõual terve hulk.

«Ai, kui kena,» mõtles Pakaika. «Nüüd saan siis endale naise.»

«Roni kuivale!» käskis ta. Naisterahvas

ei vastanud sõnagi, ainult kõigutas pead.

«Ah, sa kardad külma! Säh, võta mu karvasaapad, kasukas ja nahkpüksid.»

Viskas Pakaika kõik oma soojad riided vette, naisterahvas aga vaikus endiselt.

«Sa tahad vist, et ma sul välja ronida ka aitaksin,» taipas Pakaika ja hüppas pauh! vette. Vesi oli aga muidugi kole külm ega olnud seal kedagi peidus.

Pahaselt ronis Pakaika kuivale, vaatas vette ja mis ta nägi! Pakaika vaatab jõest vastu. Nüüd sai Pakaika aru, et hiired olid talle ennist naise näo maalinud ja et vesi oli värvi maha pesnud.

«Noh,» vihastus Pakaika. «Nüüd püüan kõik hiired sabapidi kinni.» Aga katsus hiirel sabast kinni saada!

* Vana kombe kohaselt kaunistasid tsuktši naised varem nägu mitmesuguste tätoveeringutega.

aedmaasikas jõudis Eestimaale ligi 200 aastat tagasi. Aedmaasika päris kodu on Ameerikas, kus põlisasukad inkad neid kasvasid ammu enne eurooplaste tulekut. Euroopas kasvatati algul kohalikke maasikaid, mis polnud nii suured. Ühes Hollandi aias sattusid kogemata kõrvuti Põhja- ja Lõuna-Ameerikast toodud maasikataimed. Nende ristumise tulemuseks oligi meie praegune aedmaasikas.

maailma suurim maasikakasvatusemaa on praegu Ameerika Ühendriigid. Juba möödunud sajandi lõpul võeti seal kasutusele külmutusvagnid, tänu millele sai marju kaugele turule vedada. Praegu tuntakse ligi kaks tuhat erinevat aedmaasikasorti.

Illustreerinud HILLAR METS

meie aiamarjadest on C-vitamiini sisalduse poolest kõige rikkam mustsõstar. Eestis kasvab looduslikult viis sõstraliiki, nende hulgas ka mustsõstar. Sõstraid hakati aedades kasvatama umbes 400 aastat tagasi Hollandis.

Mustsõstraid hinnatakse Euroopas rohkem kui Ameerikas. Kõige rohkem kasvatatakse mustsõstraid Poolas.

Igal suvel on oma nägu. Mõni neist on kurva vihma, teine tujuküllase puhkuse; kolmas rõõmsate reiseide nägu. Kuid kõige rohkem on suvel lillede nägu.

Niisama palju on suvekuudel ka lõhnu ning värve, mis mõnikord alles aastate möödudes meenuvad. Seoses kellukatega hakkab mälestustekangas helisema üks imeline kellukasvi.

Olime välitöödel Saarnaki ja Hanikatsi laidudel. Päike tõusis ja loojus hõõguva kettana. Meri sillerdas ning kosutas ja õiteriik oli vallutanud laiud. Pilku ei püüdnud mitte orhideedest haruldused, vaid suureõielised kellukad ehk kurekatlad. Võiks öelda: oli kellukate paraad. Kellukakogumikud olid nii lopsakad ja õied nii suured, et kuidagi ei saanud oobuda mõttest — loodus on kõige suurem meistrimees.

Pärast päevatööd vaiksetel õhtutundidel lõkke ääres istudes tundus, nagu kuskil väga lähedal ja väga vaikselt oleksid öös helisenud kirikukellad — tuul tilistas kurekatlaid. Kellukate suurde perekonda kuulub üle 300 liigi. Meil Eestimaal kasvab neist looduslikult 8 liiki ja omamoodi kaunid on nad kõik. Kellukad on oma nime saanud, nagu arvata võibki, oma kellukja õisiku tõttu. Enamikul liikidel on õisik nagu rao otsas kiikumask. Sellised on meil suureõieline kellukas, ümarlehine kurekellukas ning nõgese- ja laialehine kellukas. Hariliku kelluka õied on kobaras, kuid kerakellukal ja karekellukal on õied ringina ümber varre tipu ja ülemiste lehtede kaenlas. Õite värvitoone on küll palju: taevasinisest tumelilla ning lillakassiniseni välja, vahel sekka isegi mõni valge õis.

Kellukad on levinud mitmesugustes kasvukohtades: metsades, niidul, nõlvadel, puisniidul, parkides ja tee-

Pildistanud MAI ZERNASK

servas, aedades. Ka aednikud on kellukate ilu tähele pannud. Näiteks püramiidjat kellukat kasvatatakse koduaedades juba 1569. aastast. Kiviktaimlates on väga laialt levinud pisikellukas. Selle taime kodupaik on Alpides ja Karpaatides, kus ta kasvab kuni kolme tuhande meetri kõrgusel mägistel nõmmedel ja kivistel jõekallastel.

Üldse on Eestimaa aednikud proovinud kasvatada umbes 85 liiki kelluka perekonnast, peale nende veel väänkellukaid, kimpkellukaid. Kasvuhoonetes kasvatatakse rippkellukat.

Mitmete kellukate lehed ja lihakad

juured on söödavad, meeldiva maitse tõttu kasutatakse neid ka salatina. Näiteks Taga-Kaukaasias säilitatakse kelluka juuri ületalve liivas nagu meil porgandeid. Ka rahvameditsiinis on kellukal oma koht. Kaelahaiguste vastu tarvitati nõgeselehist kellukat, maohaiguste raviks kerakellukat ning laikellukat kopsuhaiguste puhul.

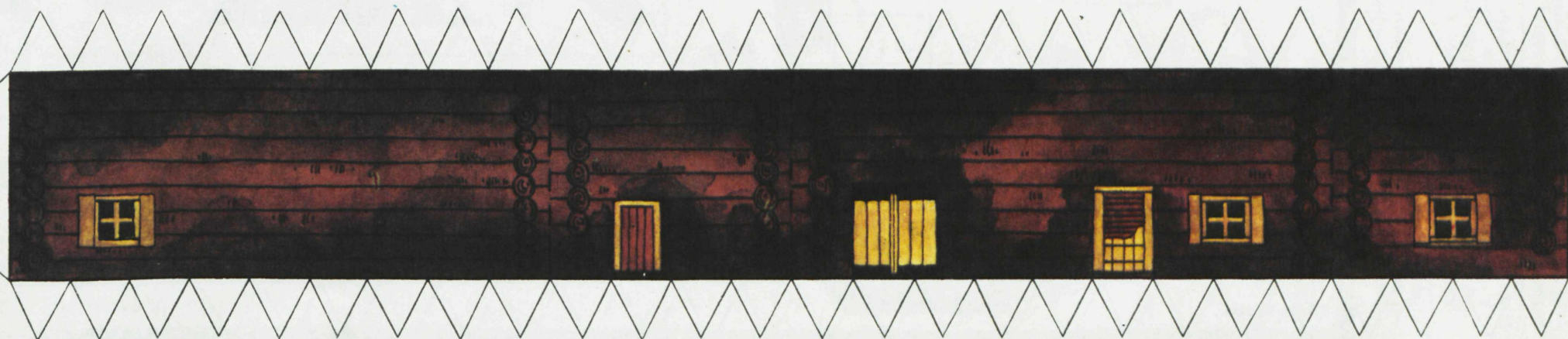
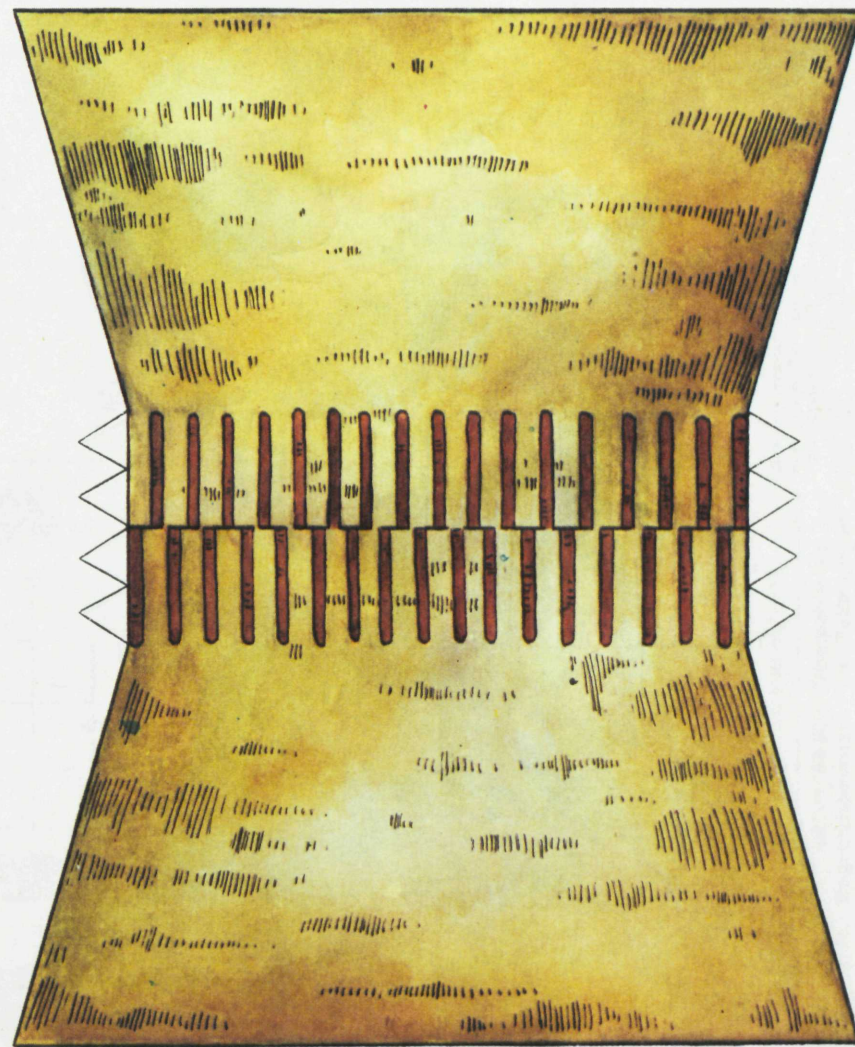
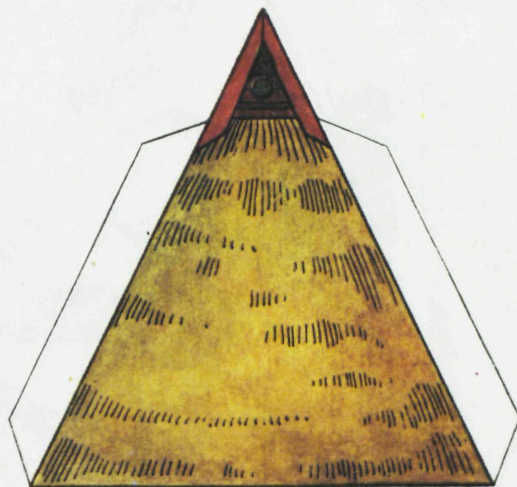
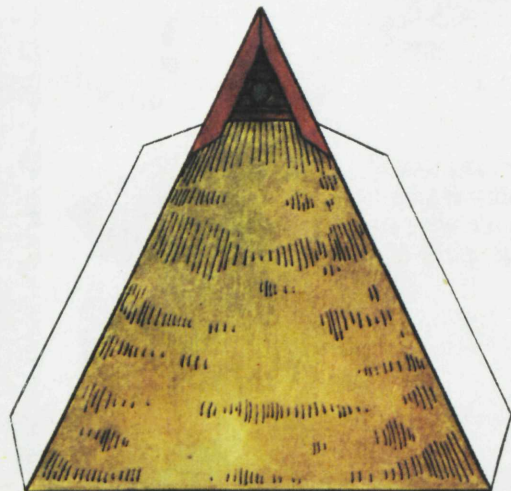
Kellukad õitsevad juunis-juulis-augustis, mil on meie põhjamaa suve kõige kaunim aeg. Vaatle ja kuulata sinagi südasuvisest niitu. Millest ta sulle jutustab?

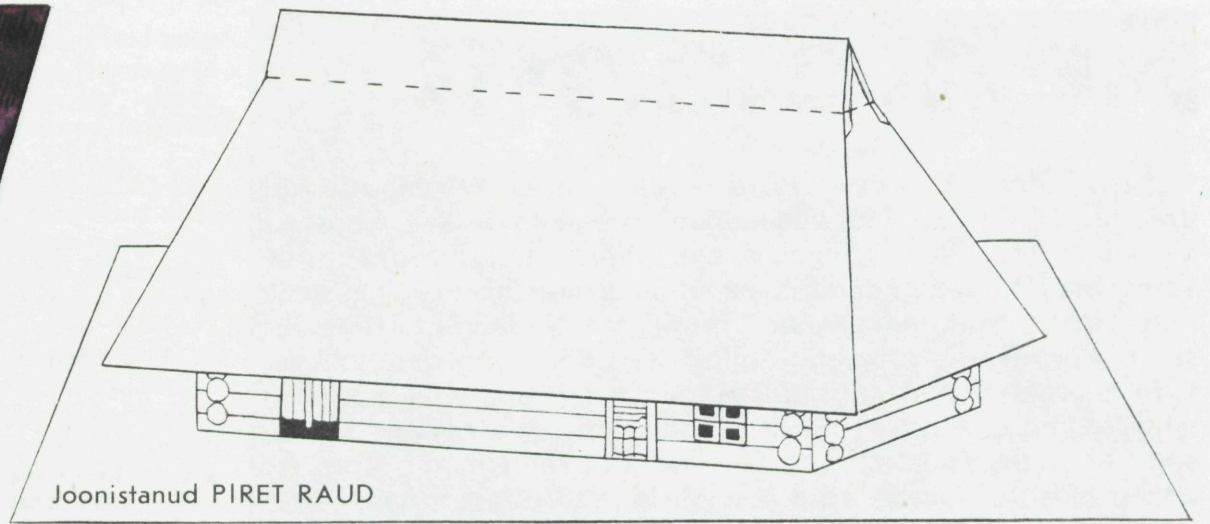
MAI ZERNASK

KELLUKAD

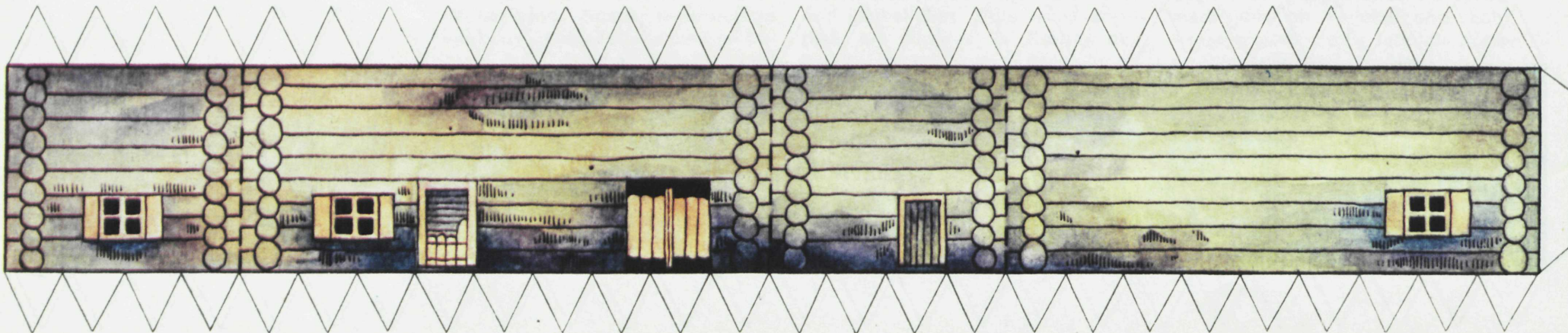
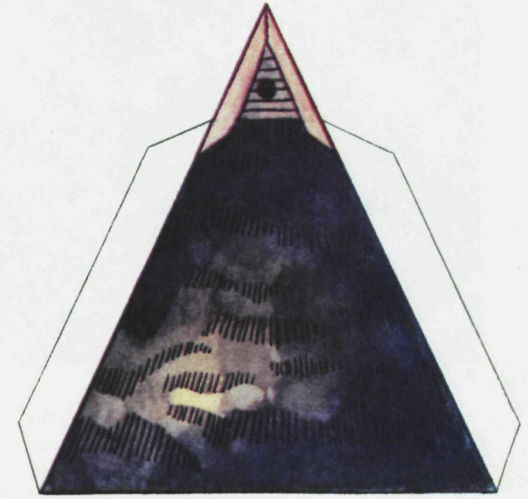
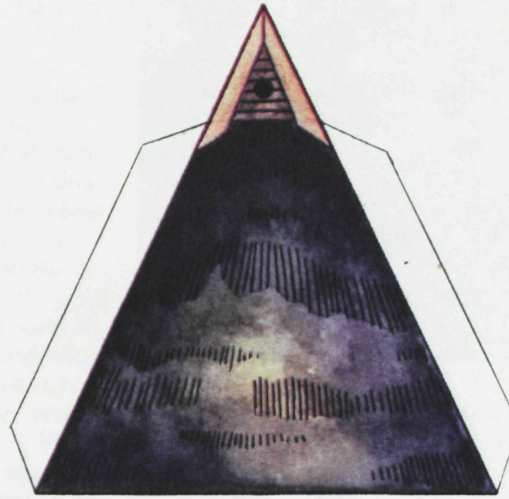
Rehielamu

Vanasti nägid Eestimaa talud välja hoopis teistmoodi kui praegu. Siin näed üht vanaaegset rehielamut. See koosnes kahest osast — eluruumist ehk tarest ning rehealusest. Tares elati ja seal kuivatati ka vilja. Rehealuses peksti vilja ning hoiti tööriistu. Mõnel pool toodi talveks rehealusesse külmavarju loomad. Sellelt käsitöölehelst saad valmistada endale rehielamu. Lõika selle osad tumedat kontuuri mööda välja. Alguses liimi kokku katus ja seejärel kleebi see hoonele peale. Lõpuks kleebi rehielamu tugevale papist alusele. Juurde võid meisterdada tõrudest loomi.

Joonistanud PIRET RAUD

KOERAPILT

AINO PERVIK

Illustreerinud RAIVO JÄRVI

SELLEL PILDIL ON KOERAD. JAHIKOER AUH! IGAÜHEL ON OMA HÄÄL. PILDIL PEALT JA TOAKOER, KARJAKOER JA SÜLEKOER. SEDA EI KUULE, KIRJUTADA KA EI SAA. VAATA, KES SIIN VEEL ON! SÜLEKOER AINULT HÄÄLEGA SAAB ÕELDA: HAUGUB PEENE HÄÄLEGA: AUH, AUH! ÕUE- AUH, AUH JA KOER HAUGUB JÄMEDA HÄÄLEGA: AUH, AUH, AUH!